

Temat: Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski

Nim przejdziesz do kolejnego tematu, warto przypomnieć sobie informacje o Sejmie Wielkim i Konstytucji 3 maja. Propomuję obejrzeć sobie na ten temat film: <https://www.youtube.com/watch?v=BXU6BqsxELM>

Następnie proszę przeczytać poniższe teksty, a następnie wykonać w polecenia:

■ Wybuch powstania kościuszkowskiego

Po drugim rozbiorze Stanisław August Poniatowski utrzymał się na tronie Polski. Faktyczne rządy w kraju sprawował jednak rosyjski ambasador. Jego polityka budziła coraz większy opór Polaków. W tej sytuacji grupa patriotów, pragnących przywrócić niezależność państwu, zaczęła przygotowywać powstanie. O chęci walki świadczyły tajne organizacje, licznie zakładane na terenie kraju.

Funkcję **naczelnika** powstania powierzono generałowi **Tadeuszowi Kościuszce**. Zdobył on doświadczenie wojskowe podczas wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych i konfliktu polsko-rosyjskiego z 1792 roku. 24 marca **1794 roku** Kościuszko ogłosił w **Krakowie** wybuch powstania przeciw Rosji i złożył przysięgę na wierność ojczyźnie. Rozpoczęły się walki, które przeszły do historii jako **powstanie kościuszkowskie**, nazywane też insurekcją kościuszkowską.

Tadeusz Kościuszko

(*1746 †1817) był wychowankiem Szkoły Rycerskiej i bohaterem wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

■ Początek powstania

Kościuszko stanął na czele kilkutysięcznej armii, z którą ruszył w kierunku Warszawy. W skład wojsk powstańczych prócz zawodowych żołnierzy wchodziły też oddziały **kosynierów** – chłopów uzbrojonych w kosy z ostrzami osadzonymi do góry. Pierwsza bitwa stoczona z Rosjanami 4 kwietnia 1794 roku pod **Raławicami** zakończyła się polskim zwycięstwem. W walce szczególnie zasłużyli się kosynierzy.

Naczelnik powstania był przekonany, że udział chłopów ma duże znaczenie dla powodzenia insurekcji. Kościuszko chciał ich zachęcić do walki, dlatego w obozie wojskowym pod Połańcem wydał akt prawny nazywany uniwersałem. W dokumencie generał przyznał chłopom wolność osobistą i gwarancję nieusuwalności z zajmowanej ziemi. Zgodnie z zapisami **Uniwersału połańskiego** pańszczyzna na czas walk została zmniejszona o połowę, a powołani do wojska byli zwolnieni z tego obowiązku. Nadzieje na liczny udział chłopów w powstaniu jednak się nie spełniły. Nie do wszystkich dotarła wiadomość o uniwersale, co więcej – szlachta utrudniała chłopom wstępowanie do wojska. Brakowało też broni dla ochotników i czasu na ich wyszkolenie.

Szawc Jan Kiliński był jednym z przywódców powstania w Warszawie w kwietniu 1794 roku. W nagrodę Kościuszko mianował go oficerem. Po upadku insurekcji Kiliński trafił do rosyjskiej niewoli.

■ Przebieg i upadek powstania

Zwycięstwo pod Raławicami nie miało większego znaczenia wojskowego. Podniosło jednak na duchu uczestników powstania. Wieść o wygranej bitwie szybko obiegła cały kraj. Głośnym echem odbiła się zwłaszcza w Warszawie i Wilnie. Miejscowa ludność wraz z polskimi żołnierzami rozbiła przebywające w tych miastach oddziały rosyjskie.

Z czasem sytuacja powstańców zaczęła się pogarszać. Po stronie Rosji opowiedziały się Prusy. Połączone armie obu zaborców rozpoczęły dwumiesięczne oblężenie Warszawy. Sytuacja na krótko uległa poprawie, gdy w Wielkopolsce wybuchło antypruskie powstanie wsparte przez wojska generała **Jana Henryka Dąbrowskiego**. Prusacy zostali wtedy zmuszeni do wycofania swojej armii, a Rosjanie odstąpili od oblężenia stolicy.

Wkrótce jednak państwa zaborcze skierowały przeciwko Polakom nowe siły. 10 października 1794 roku wojska powstańcze poniosły dotkliwą klęskę pod **Maciejowicami**. W trakcie walk Tadeusz Kościuszko został ranny i dostał się do niewoli. W kolejnych dniach oddziały nieprzyjaciela podeszły pod Warszawę. 4 listopada szturmem zdobyły Pragę – dzielnicę leżącą na prawym brzegu Wisły. Następnie Rosjanie dokonali straszliwej rzezi ludności mieszkającej w tej części miasta. W pogromie zginęło według szacunków od 15 do 25 tysięcy osób. Władze stolicy, przerażone okrucieństwem przeciwnika, podpisały kapitulację, a armia powstańcza uległa rozproszeniu.

■ Utrata niepodległości przez Polskę

Klęska powstania kościuszkowskiego ostatecznie przesądziła o losie Rzeczypospolitej. W 1795 roku Rosja, Prusy i Austria podjęły decyzję o **trzecim rozbiorze Polski**. Prusy zagarnęły część Mazowsza z Warszawą, Austria zajęła pozostały obszar Mazowsza oraz terytorium między Pilicą a Bugiem, natomiast Rosja – Litwę, ziemie białoruskie, Polesie i Wołyń. **Stanisław August Poniatowski zrzekł się korony**. Rozpoczął się trwający 123 lata okres niewoli narodowej.

Dla utrwalenie wiadomości polecam obejrzeć film: <https://www.youtube.com/watch?v=bbWnUn-1wpw>

Następnie na podstawie uzyskanych informacji, wykonaj polecenia.

Polecenie 1.

Napisz, kiedy wybuchło powstanie kościuszkowskie i kto stanął na jego czele ?

Polecenie 2.

Wyjaśnij, jakie przywileje chłopom dawał Uniwersał połaniecki ?

Polecenie 3.

Wymień przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.

Ten temat znajduje się również w twoim podręczniku na stronach: 104-107.

Pamiętaj !

Zdjęcie wykonanej przez Ciebie pracy prześlij lub poproś rodzica/opiekuna by przesłał do nauczyciela drogą elektroniczną: znajdziesz go na Messengerze lub na e-mail awsobota@gmail.com

Powodzenia !